De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE.** Abonnementen en Advertentiën aan den **Uitgever I. A. WORMSER; Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam.**
Inzendingen die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen

Zondag 19 Januari 1896. N°. 943.

Abonnementsprijs: *franco* **aan huis, per drie maanden ƒ 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureel 10 Cent.**
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureel te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

XVIII.

> En den nieuwen mensch aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid.
>
> Efeseu 4 : 24.

De zoo gewichtige vraag, of de »oorspronkelijke gerechtigheid" in Adam natuurlijk of bovennatuurlijk was, d. i. tot zijn natuur behoorde of wel bij zijn natuur bijkwam, hangt in den diepsten grond saam met uw belijdenis omtrent het wezen der zonde. Bellarminus, de vaardige Roomsche polemist, die dit leerstuk van Roomsche zijde het degelijkst bepleit heeft, komt er telkens op terug, dat de verleiding tot zonde eigenlijk in den aard van *onze natuur* ligt. Zoo zegt hij in hoofdst. VII van zijn werk *De gratia primi hominis* o. m. dit: »De begeerlijkheid van het vleesch is thans wel een straf voor de zonde, maar voor den mensch in zijn natuurlijken staat zou ongetwijfeld deze toestand *natuurlijk* geweest zijn, niet als zeker *goed* van zijn natuur, maar als een *gebrek*, ja, als een zekere *krankheid* van zijn natuur, *die uit de gesteldheid der materie voortvloeide.*" Hiermeê is nu niet bedoeld, dat God Adam aldus gebrekkig in het leven riep. Integendeel, juist opdat dit gebrekkige zou voorkomen worden, ontving hij er de »oorspronkelijke gerechtigheid" bij; en in dien zin genomen erkent Bellarminus zelf, dat die »oorspronkelijke gerechtigheid" *natuurlijk* kan genoemd worden (Zie Cap. V). Maar als ge u deze bijkomende gave wegdenkt, en u den mensch voorstelt, gelijk hij zou geweest zijn, indien God hem in het Paradijs geplaatst had enkel voorzien van wat zijn natuur hem aanbracht, dan zou, krachtens den aard van al het stoffelijke, het vleesch in hem tegen den geest begeerd hebben, met zekere overhelling om de neiging van het vleesch te volgen. Hier nu ligt in, dat God tegenover de stof niet vrij was; dat de stof van nature zekere macht tegenover God bezit; en dat God, besloten hebbende om den mensch uit stof en geest, of wilt ge uit lichaam en ziel, op te bouwen, dit niet anders kon doen, dan op een wijze die de kiem der zonde in zijn natuur opnam.

Had toch God de Heere 's menschen natuur zóó kunnen scheppen, dat er *geen* nadere voorziening bij noodig was, dan zou zijn *volmaaktheid* als Schepper dit geeischt hebben. Een schepsel dat geheel af en in zich zelf volkomen is, zoodat er niets bij hoeft, staat uiteraard hooger dan een schepsel, waarbij zeker hulpverband moet worden aangelegd. Feitelijk nu schiep, naar Bellarminus' voorstelling, God den mensch in zulk een natuur, dat aan die natuur een gebrek was; een gebrek dat door een bijkomend hulpmiddel onschadelijk moest worden gemaakt. Dit nu kon in God geen willekeur geweest zijn. Had Hij den mensch met een natuur *zonder* gebrek, en waar dus niets bij hoefde, kunnen scheppen, zoo zou zijn majesteit dit geeischt hebben. Dat Hij dat niet deed, is alzoo alleen daaruit te verklaren, dat God het niet konde. En dat God het niet kon, schortte niet aan zijn wil of toeleg, maar aan *de stof*. Er was in de stof, waaruit 's menschen lichaam geformeerd werd, iets, waardoor dit belet werd. Bellarminus spreekt dit zelf uit: »Het zou niet *krachtens*, maar *tegen* de bedoeling van den Schepper geweest zijn" (cap. 7). Nu triomfeert God toch. Belet de geaardheid van de stof, en dus van het vleesch, de schepping van een menschelijke natuur *zonder gebrek* of zonder *krankheid* (defectus et morbus naturae), God overkomt dat gebrek, door alsnu aan deze gebrekkige natuur iets buitennatuurlijks in »de oorspronkelijke gerechtigheid" toe te voegen, en hierdoor *is* het kwaad gestuit. Maar het feit blijft dan toch, dat er in de stof, en dus ook in het vleesch, een macht tegenover den geest staat, die het voor God als Schepper onmogelijk maakte, aan den mensch een natuur in te scheppen, die zonder gebrek of krankheid zou zijn. De natuur des menschen zonder meer, zou struikelen; nu krijgt ze een kruk en struikelt niet. Maar dat die kruk noodig was, en dat de natuurlijke beenen den mensch niet tot loopen bekwaamden, lag aan de onmacht waarin God verkeerde, om een wezen te scheppen uit stof en geest, waarin de stof niet haar tegenstrijdige werking deed.

Zoo ziet men, hoe diep deze tegenstelling in geheel de belijdenis der waarheid ingrijpt. In de stof komt op deze wijze een macht tegenover God te staan, en krachtens deze noodzakelijke strijdigheid die in het vleesch tegen den geest ligt, ontsluit zich in de stof de fontein der zonde. Voor zooveel zijn natuur aangaat, is de mensch derhalve een gebrekkig wezen, nog wel niet met zonde, maar toch met de verleiding, met zekere overhelling tot zonde in zich, en het is alleen door een bijkomend hulpmiddel, door een toegevoegd iets, door een kruk die hem onder de armen wordt gegeven, dat hij tegen dit gevaar beveiligd wordt. Want of men nu al zegt, dat de mensch deze »oorspronkelijke gerechtigheid" dan toch als iets eigens, als iets hem toebehoorends bezat, dat doet niets ter zake. Feit blijft het, dat ze buiten zijn natuur staat, en de beelden zelf die Bellarminus gebruikt van een »teugel" en een »kleed", toonen genoeg, dat hij zelf de »oorspronkelijke gerechtigheid" niet als een organisch deel van 's menschen aanzijn, maar als een *mechanisch bijkomend iets* beschouwt. Het zijn alzoo metterdaad de natuur der zonde en de almacht Gods die hier in geding komen. Wel niet de zonde zelve, maar de fontein der zonde, wordt hier niet in een berooving van het goede, maar in de inklevende hoedanigheid van *de materie* gezocht, en het is tegenover deze inklevende hoedanigheid van *de materie*, dat God machteloos staat. Niet machteloos in dien zin, alsof Hij het kwade niet te boven komt, maar wel machteloos voor wat aangaat het scheppen van een menschelijke natuur zonder gebrek. Twijfel is hier onmogelijk. Duidelijk spreekt Bellarminus het toch uit: »In niets dan zijn natuur genomen, zou de begeerlijkheid des vleesches voor Adam een zeker gebrek, een zekere krankheid geweest zijn, die voortvloeide uit de gesteldheid der materie." Of om zijn woorden in het Latijn hierbij te zetten: *Concupiscentia carnis . . . homini in puris naturalibus fuisset conditio naturalis, non quidem ut bonum aliquid naturae, sed ut defectus, et quasi morbus naturae, ex conditione materiae consequens* (Cap. 7. Ed. Rom. 1840. IV p. 190). Iets waarbij ter voorkoming van misverstand nog aan zij toegevoegd, dat Rome de eerste roerselen der begeerlijkheid niet als zonde beschouwt, maar de begeerlijkheid eerst tot zonde laat worden, als de mensch haar op eenigerlei wijze inwilligt.

Hoezeer dan ook de Gereformeerde kerken in de belijdenis van de mysteriën der Drieëenheid en van de Vleeschwording des Woords, zich verheugen in de overeenstemming met hetgeen ook nog de Roomsche kerk belijdt, zoodra het op de leer aangaande den mensch en de leer aangaande de zonde aankomt, staan ze lijnrecht tegen Rome over, en het is in de onderscheidene belijdenis omtrent den staat der rechtheid, dat dit verschil uitkomt en zijn oorsprong neemt. Wij ontkennen dat de tegenstelling tusschen vleesch en geest, tusschen ziel en lichaam van nature bestaat. Wij ontkennen dat in deze tegenstelling eene macht tegenover God stond, die Hem belette een menschelijke natuur, anders dan met een inklevend, en mechanisch te verhelpen, gebrek, te scheppen. Wij ontkennen dat de begeerlijkheid, als eerste roersel, wel een gebrek maar geen zonde zou zijn. En daarentegen houden wij staande, dat de zonde geestelijk, niet vleeschelijk of stoffelijk van aard is, haar oorsprong nemende noch in God noch in den mensch, maar in Satan, wien het lichaam en alle stoffelijke gestalte ontbreekt, en die als enkel geestelijk wezen bestond en nog bestaat. Wij belijden diensvolgens dat noch in de stof of in de materie, noch in het lichaam noch in het vleesch, eene macht tegenover God stond, die God noodzaakte 's menschen natuur met een gebrek te scheppen en dat gebrek door een bijkomend iets te verhelpen. We belijden dat God veeleer onze menschelijke natuur in hooge volkomenheid, zonder eenig gebrek schiep, en dat onze tegenwoordige ellende niet daarin bestaat, dat we iets verloren, dat als aanhangsel bij onze natuur was bijgekomen, maar hierin, dat onze natuur zelve ontaard, van hare oorspronkelijke voortreffelijkheid beroofd, en verdorven is. We houden staande, dat deze voortreffelijke natuur niet onafhankelijk, maar afhankelijk geschapen was, en daarom geen oogenblik in haar voortreffelijkheid volharden kon, zonder den band met de genade Gods (iets wat Rome ontkent), die in alle geestelijk schepsel, hij zij mensch of engel, in wat staat ook, nu en eeuwig, tot zijn natuur behoort en van die natuur onafscheidelijk is. En dit nu vatten we saam in de erkentenis, dat de mensch naar den beelde Gods was geschapen, en krachtens die schepping een natuur bezat, tot wier oorspronkelijke volkomenheid het behoorde, voor God in gerechtigheid te staan.

Komen we nu, na deze inleidende opmerking tot de vraag, hoe we ons den oorspronkelijken mensch in het Paradijs hebben voor te stellen, dan houden we ons niet op bij de in velerlei kring thans heerschende meening, alsof de mensch eens van lieverlede uit een staat van dierlijke wildheid tot eenig menschelijk besef zou zijn opgeklommen. Zij die dit stellen, gelooven aan geen Paradijs, gelooven niet aan de schepping van een eersten mensch, en verdiepen zich veel minder nog in de fijne, teedere vraagstukken, die met de leer van de »oorspronkelijke gerechtigheid" samenhangen. Ze hebben er eenvoudig geen oog voor. Ook met dezulken kan men daarover wel redetwisten, maar dan moet dat op heel ander terrein geschieden; op dat terrein waar de quaestie der talen, der rassenindeeling, der historische traditie, der dierkunde en zooveel meer aan de orde is. In het kader, waarbinnen wij ons thans bewegen, hoort deze reeks van vraagstukken niet thuis. In het algemeen volstaan we daarom met de opmerking, dat onzerzijds zekere praeformatie van het menschelijke in de dierenwereld niet geloochend wordt. Alleen maar, omdat de mensch naar den beelde Gods is geschapen, daarom is God nog niet uit den mensch voortgekomen. En zoo ook, al bleek het steeds meer, dat God de dieren naar het beeld van den mensch schiep, daaruit volgt nog geenszins, dat de mensch zou zijn voortgekomen uit het dier. Er zou alleen uit volgen, dat God, wetende hoe Hij den mensch zou scheppen, het dier geformeerd heeft naar zekere overeenkomst met hetgeen straks in den mensch zou gezien worden. Doch dit nu daargelaten, wat ons hier bezig houdt, is niet de schepping van het dier naar het beeld van den mensch, maar wel de schepping van den mensch naar het beeld van God.

Hierbij nu sta op den voorgrond, dat God ook den mensch schiep *om Zich zelfs wille*. Dit verplicht ons om van meet af den mensch te nemen, niet als een zelfstandig wezen dat tegenover God staat, maar als een instrument dat Hij schiep tot zijn eer. Niet maar *onder* God staat de mensch, maar hij bestaat in zijn schepping alleen *voor* God en *om* Gods *wille*. Hij heeft geen oogmerk van aanzijn noch bestaansdoel in zich zelf, maar is, als we ons zoo mogen uitdrukken, geschapen voor Gods gebruik. God gebruikt den mensch, en heeft hem voor dat gebruik geschapen, en in zijn schepping op dat gebruik ingericht. Dit mag niets zwakker betuigd, omdat elke zwakkere verklaring den mensch verheft ten koste van zijn Schepper. En daarom is het noodzakelijk reeds in den eersten aanvang af te snijden elke hoogheidsgedachte des menschen, elke inbeelding van den ons als zondaren aangeboren trots tot niets te herleiden, en zich zelfs den mensch in zijne oorspronkelijke Paradijs-voortreffelijkheid geen oogenblik anders te denken, dan als een creatuur dat er *om* den Schepper is en om den Schepper *alleen*. Zelfs geen tweeheid van doel mag hier worden toegelaten. Men mag niet zeggen: Voor Gods eer én voor zijn eigen gelukzaligheid. Zelfs daarin toch schuilt de nagalm van het Pelagianisme, dat er altoos op uit is, om aan den mensch, hoe dan ook, zekere zelfstandige positie, zoo al niet *tegenover*, dan ten minste *naast* God toe te kennen. God en mensch worden dan, als we het zoo mogen noemen, de twee groote mogendheden in de schepping, en tusschen die beiden moet dan onderhandeld worden. Alle Semi-pelagiaansche richtingen, zoo onder Socianen, Arminianen, en Methodisten, als onder de Roomschen en Griekschen, neigen allen min of meer tot die door en door ongezonde voorstelling, alsof de mensch toch eenigszins en op eenigerlei wijze zijn doel in zich zelf zou hebben. Iets wat daarom zoo onvroom is, omdat voor zoover de mensch dan zijn doel in zich zelven vindt, God zelf voor dat doel den mensch tot middel gaat worden. De mensch *gaat dan God gebruiken*, in het gemeen om zijn levenslot te beteren, en nader om zijn zaligheid te bewerken, en wat de mensch niet meer wil is *gebruikt worden door God*.

Als er dus sprake komt van onze schepping naar Gods beeld, moet er terstond nadruk op gelegd, dat hiermeê niet *onze* voortreffelijkheid, maar onze *geschiktheid* voor God bedoeld is. Een leermeester die een scholier van talent opleidt, zal er verrukt over zijn, zoo hij er in slangt den geest van dien jongen ook maar eenigszins naar zijn beeld te vormen, en als straks die talentvolle jonge man in de maatschappij een veel hooger en invloedrijker positie erlangt dan hij zelf, en hem in kunde verre te boven gaat, zal hij er zich nog in verwikken, dat die jonge man eens zijn leerling was, en dat hij hem mocht helpen opleiden; maar die jonge man van zeldzaam genie wordt dan de hoofdpersoon, en hij heeft als leeraar hem gediend. Maar zoo is het hier niet. God schept den mensch naar zijn beeld, niet opdat in het Paradijs nu dat voortreffelijke wezen geëerd en aangebeden zou worden, en voorts God zou roemen, omdat hij dien voortreffelijken mensch zoo uitnemend uit zijn Scheppershand had afgeleverd; maar heel anders schept God den mensch zoo voortreffelijk, omdat Hij als God zulk een uitnemend instrument voor zich selven noodig had; niet als ware Hij iets behoevende, maar overmits het Hem beliefd had, zichzelven alzoo te verheerlijken. Juist daarom hielden de Gereformeerden er tegenover Rome steeds aan vast, dat Adam ook in den staat der rechtheid bij genade leefde; niet natuurlijk bij ontfermende, maar bij onderhoudende genade, opdat er van het nemen van een zelfstandige positie tegenover God bij Adam geen oogenblik sprake zou zijn. Hij was creatuur, en moest creatuur blijven.

Nu is het altoos uiterst moeilijk om zich rekenschap te geven van hetgeen God voor Zichzelven in de schepping van zijn schepselen begeerd heeft. Toch geeft de Heilige Schrift ons, wat de schepping van den mensch aangaat, hier wel eenige aanduidingen. »Zijn vermakingen, zegt de Wijsheid in Sprenken 8 : 31, waren met de menschenkinderen". Ligt hierin niet uitgesproken, dat God iets van Zichzelven in zijn schepsel wilde aanschouwen? Nu droeg al het overige schepsel wel een Goddelijk stempel, en stond in alle paden der schepping wel het spoor van Gods voetstap afgedrukt, maar wat Hij niet in zijn overige schepselen aanschouwen kon, was het beeld van Zich zelven. De verhouding waarvan hier sprake is, gold dan ook niet den mensch als zoodanig, maar het Goddelijke in den mensch. Het is God die zich verheerlijkt in het Goddelijke dat Hij den mensch inschiep. De wereld buiten den mensch blijft Gode vreemd. Ze mist de overeenstemming met zijn geestelijke natuur. Ze vertoont en openbaart tinten en glansen, vormen en lijnen, krachten en vaardigheden, werkingen en schoonheden, maar er spreekt geen hart in, geen bezield, geen bewust, geen op het hoogere gericht leven. En nu wil God door die wereld saam te vatten in den mensch, en in dien mensch zijn beeld te spiegelen, die Hem vreemde wereld naar zich toe trekken, die wereld die door het woord der schepping van Hem uitging, terugbrengen aan zijn Goddelijk hart. Eerst als het lied der aanbidding van 's menschen lippen voor Hem opklimt, wordt het woord der schepping in een met geest bezield woord voor God vertolkt, en keert in Hem terug. Zonder den mensch staat de wereld voor God van verre, in dien mensch komt ze Hem nabij. Eerst nu klopt en tintelt in die wereld iets van Gods eigen leven. Stom voor God zoolang de mensch ontbrak, spreekt nu heel de schepping Gode door den mensch toe. Zooals voor ons een stuk natuur dof en somber en dood blijft, zoolang het in duisternis ligt gehuld, maar leven gaat en ons toespreekt zoodra de zon er in opgaat, zoo ook was die schepping zonder den mensch voor God koud en onbezield, en eerst nu het licht van 's menschen geest die wereld beschijnt, en uit die wereld in God terugstraalt, nu eerst leeft die schepping Gode en ademt Hem dankzegging tegen. Onze Belijdenis drukt dit uit door te zeggen, dat alle creatuur den mensch moet dienen, opdat hij zijn God zou dienen. En feitelijk werd Adam dan ook als hoogepriester in heel deze schepping gesteld, opdat hij heel die schepping in zich zou saamvatten, en dan die schepping als offerande met zich dragende, in aanbidding en in dankzegging zich voor zijn God zou neerbuigen.

Eerst zoo verstaat ge Adams geheel eigen positie in het Paradijs. Die schepping en dat Paradijs is er niet om hem. Alles is er om God, en ook zelf is hij er alleen om Gods wil. Zonder hem was die schepping niet af. Hij is er het sluitstuk van, niet opdat hij de schepping voor zich zou nemen, maar opdat hij ze Gode zou toebrengen. Er staat geen altaar in het Paradijs, maar heel dat Paradijs is één altaar, waarop Adam als priester Gods Hem de eere van zijn werk opdraagt. Adam heeft niet voor zich zelven te bestaan, noch voor Eva, noch voor eenig dier. Hij heeft alleen voor God bezig te zijn, aldoor God te dienen, rusteloos Gode de glorie van zijn schepping te wijden; en opdat hij dit zou kunnen doen, en daartoe geschikt en bekwaam zou zijn, daarom en daarom alleen is hij naar den beelde Gods geschapen. God is niet als iets behoevende, en eeuwiglijk was Hij ook zonder schepping, die schepping in zijn eeuwigen Raad dragende, Zichzelven genoegzaam. Maar naar en door zijn vrijmachtigen wil de wereld tot aanzijn roepende, moest Hij nu ook dien mensch scheppen, omdat eerst door dien mensch Hem de aanbidding en grootmaking zijns Naams, en alzoo de vrucht van heel zijn scheppingswerk kon toekomen. Daarop moest dus 's menschen natuur zijn ingericht, met de gave daarvoor moest hij bekwaamd en toegerust zijn. En dit nu was ondenkbaar en onmogelijk, indien de mensch zelf niet van Gods geslachte was, in verband met de Goddelijke natuur geschapen werd, en op kon treden als de drager van zijn beeld. Dat juist in die zoo hooge positie het gevaar van diepen val school, spreekt vanzelf, maar die hooge positie zelve was niet om den mensch zelven aan Adam geschonken, maar alleen en eeniglijk om den wille onzes Gods [1]).

[1]) Met het oog op 1 Cor. 6 : 13 vraagt een lezer *Kerkbode*, of er sprake kan zijn van spijze nemen »als de buik te niet gedaan is». Alles hangt hier aan de vraag, of men gelooft aan Jezus' wederkomst op de wolken, aan de komst van het rijk der heerlijkheid, en aan de wederopstanding des vleesches. Zoo ja, dan zullen de gezaligden eeuwiglijk in verheerlijkte *lichamen*, dus ook ergens op een verheerlijkte wereld leven. Of nu die verheerlijkte lichamen al dan niet stofwisseling zullen ondergaan, en hiervan laatst natuurlijk weer de vraag der voeding af, is op zichzelf voor ons niet uit te maken. Dit hangt af van allerlei bedingen, die wij niet kennen. Daarom wezen wij er op, 1°. dat de beelden, die de Schrift ons van die heerlijkheid geeft, telkens van een maal, een bruiloftsmaal spreken, spreken van een verradiging met vet en merg; 2°. dat in het nieuw Jeruzalem aan beide zijden van de rivier een rijk plantsoen staat van »boomen des levens», die rusteloos alom een vrucht geven, die bestemd is om *gegeten* te worden. (Openb. 2 : 7.) en wijzen we er nu nog ten 3°. op dat Jezus sprak van den beker dien hij nieuw met zijn jongeren *drinken* zou in het Koninkrijk zijns Vaders. Met het oog hierop komt het ons waarschijnlijk voor, dat de stofwisseling en dus ook de voeding zal doorgaan, doch dan natuurlijk zoo, dat uitsluitend zulke stoffen genuttigd worden, die volledig, en zonder eenige afscheiding, in het lichaam worden opgenomen. Daarmeê vervalt dan het bezwaar, aan 1 Cor. 6 : 13 ontleend. Ook toch wat daar van de spijze staat, zegt niets. Zeer stellig toch gaat alle spijze van thans te niet, om voor een spijze van hoogere orde plaats te maken. Denk aan het »Brood der Machtigen» in Ps. 78 : 25.

„Gerechtvaardigd door het geloof."

> Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus. Rom. 5 : 1.

Aan den ernst, waarmeê iemand de rechtvaardigmaking nog belijdt, herkent ge terstond den minnaar van de onvervalschte religie.

In nieuwmodische kringen weet men van rechtvaardigmaking niet meer zoo af. Daar moet men »een ander mensch" worden, daar dringt men op »heiligmaking", daar dient het »goede werk" en vooral het »werk der barmhartigheid" als maatstaf.

Maar »rechtvaardigmaking" . . . , neen, eerlijk gezegd, daar heeft men in die kringen geen behoefte aan; daar weet men geen weg meê; en, al loochent men haar niet, toch werkt men er om heen.

Een enkele maal op catechisatie en in predikatie moet er over gehandeld worden. En dit geschiedt dan ook. Maar een stuk van eigen zielservaring, en bestanddeel van eigen persoonlijk geloof is de rechtvaardigmaking nimmer in die kringen geworden.

De ziel heeft er niet naar gedorst, en heeft, aan dezen dorst gespeend, nooit met volle teug uit deze zilveren wateren gedronken.

Alleen bij het verachte volk, daar schittert deze belijdenis nog met volle kracht. Niet als *herkettijke* belijdenis, noch als belijdenis *in het gemeen*, maar als de meest *persoonlijke*, uit de ervaring der eigen ziel opgekomen betuiging.

»Ik dan *gerechtvaardigd door het geloof* heb vrede met God door onzen Heere Jezus Christus."

Daarbij leeft het getrouwe volk, en daar sterft het op.

Ge kunt ook omtrent de rechtvaardigmaking wel allerlei leerstellige overwegingen en vraagpunten opwerpen. En ten deele is dit zelfs goed. Want alleen op die wijs komt ge tot helderheid over het werk Gods ten deze, in verband met zijn vrijmachtig en eeuwig besluit. Zoo moet ge ook leeren verstaan wat het zeggen wil, dat Christus overgeleverd is om onze zonden *en opgewekt om onze rechtvaardigmaking*. Kortom, ge moet ook dit leerstuk leeren doorzien in al zijn heerlijke relatiën, in zijn ontwikkeling uit het besluit Gods, in zijn strekking, en in zijn beteekenis voor het jongste oordeel.

Maar toch die nadere bepalingen en omschrijvingen raken het leven uwer ziel niet, en dringen niet door tot uw persoonlijke rechtvaardigmaking, waardoor gij, die eerst goddeloos waart, nu uzelven rechtvaardig weet voor God.

Daarom komt het hier altoos op *het geloof* aan, want eerst als dat *geloof* in u door te breken, komt in uw zielsbewustzijn de geweldige, heel uw toekomst beheerschende ommekeer tot stand.

Eerst als het geloof wonderbaar uit de verborgen diepte van uw gemoedsleven opkomt, *zijt* ge gerechtvaardigd, en doorstroomt de vreugde van het kindschap heel uw innerlijk leven.

Het is dan ook zoo volkomen waar wat onze Catechismus betuigt: »Rechtvaardig voor God *alleen door het echte geloof in Jezus Christus*."

En als ge dan voorts den Catechismus ondervraagt, wat de gewaarwording, de zielservaring is, die in deze rechtvaardigmaking over ons komt, dan verklaart hij het zoo pertinent en

aangrijpend: 1°. dat de conscientie Gods kind wel beklaagt, dat hij tegen alle geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelve gehouden heeft; 2°. dat hij nog steeds tot allerlei boosheid neiging in zich voelt opkomen; maar dat hij 3°. desniettemin zonder eenige zijner verdiensten, uit loutere genade, de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus zich door God geschonken en toegerekend ziet; en 4°. dat hij al meer in een toestand verkeert, alsof hij zelf persoonlijk al de gehoorzaamheid volbracht had, die Christus voor hem volbracht heeft, voorzoover hij zulk een weldaad met een geloovig harte aanneemt."

Dát is de spil waar geheel het geestelijk leven van Gods kind om draait. Wie dit na kan zeggen, die is zijner eeuwige zaligheid gewis. Waar het zóó door de ziel weerklinkt, daar werkt de geest van het *Abba Vader*.

Niet natuurlijk alsof heiligmaking en goede werken en allerlei Christelijke werkzaamheden iets minder noodzakelijk zouden wezen, maar dit alles *volgt*, en gaat niet voorop.

Eer ge een stap verder kunt op dezen weg, moet eerst uw verhouding tot den levenden God recht gezet zijn, en moet aan zijn recht dat Hij op u als zijn creatuur heeft, op het allerstiptst worden voldaan.

Daarin ligt dan ook al het verschil.

Christenen, die de rechtvaardigmaking minder zwaar tillen, en meer op heiligmaking en goede werken dringen, zijn wel vervuld met de vraag, hoe zij persoonlijk verbeterd en van betere conditie kunnen worden, maar de verhouding waarin ze tot hun God staan, bekommert hen minder, die, zoo wanen ze, vindt zich vanzelf wel.

Vlot de heiligmaking eenmaal, dan zal God zijn heilige wel in gunste genadig zijn.

Maar zoo staat Gods volk er *niet* voor.

Voor hen is de eerste, de allesbeheerschende vraag niet wat er van *hun* ziel, maar wat er van *Gods* eere terecht komt.

God is de eerste in hun gedachte. Ze zijn door hun God geschapen. Door hun God onder ordinantiën gesteld. Tegen het recht van dien God zijn ze ingegaan. Het ligt alles verbroken en geschonden. En daarom kan er geen welbehagen, maar moet er toorn naar hen uitgaan.

En daarom nu komt vóór alle andere vragen, de vraag, *hoe ze voor God weer recht komen te staan*. Zoolang dat doel niet bereikt is, bestaat er geen heiligmaking. En omgekeerd, als de ziel maar weer recht voor haar God komt te staan, volgt de heiligmaking en volgt het goede werk vanzelf.

Niet de mensch, Gods *eere* en Gods *recht* blijft geheel den toestand beheerschen.

En wie niet eerst van een *godeloose* een *eerlijk man* voor zijn God is geworden, blijft onder Gods volk een indringer en wordt door zijn conscientie gewraakt.

Toch roeme men bij het stuk der rechtvaardigmaking niet te hoog op eigen kring, want dat de verdonkering van het goud ook onder ons indrong, is een klacht die van alle zijden opgaat.

Het is zoo, dat wij de rechtvaardigmaking nog belijden en handhaven, en het is een genade dat we dat nog mogen doen; maar dit neemt het feit niet weg, dat ook onder ons nog, o zoovelen, nog maar nooit de geloofsverzekerdheid der rechtvaardigmaking aandurven.

Wie rechtvaardig in Christus voor zijn God staat, en jubelt dat *al* zijn zonden hem vergeven *zijn*, ja, dat het al voor hem volbracht is, als had hij het zelf volbracht, die klaagt niet en laat niet mismoedig het hoofd hangen, maar heft het hoofd vrijmoedig en dankbaar voor zijn God op, door geen schuld meer gedeerd, door geen bangheid voor den toorn Gods meer gekweld, maar heerlijk genietende van dien vrede Gods, dien hij als gerechtvaardigd door het geloof bezit.

Maar raadpleeg nu uw eigen hart, beluister uw eigen taal, vang op de gesprekken uit uw geestelijke omgeving, en zeg zelf, is het dan die hooge toon, is het dat roemen en jubelen, dat ge in u en om u heen gewaar wordt?

En wie dan eerlijk wil zijn, zegt *neen*. Zoo is de algemeene stemming in de gemeente, zoo is de toon der predikatie doorgaans niet. Eer integendeel staat ge nog telkens op de bangheid der ziel, op de vraag hoe de zonden *zullen* vergeven worden, en op de zelfaanklacht, dat men het nog niet greep en nog niet durft grijpen.

En die toestand is nu deswege zoo volstrekt in zichzelven geoordeeld, overmits wie niet zeggen kan, dat hij persoonlijk gerechtvaardigd is, voor zichzelven nog bij de dooden schuilt, en nog niet weet van een overgang tot het leven.

Want het is wel zoo, dat de gemeente zich er, o, zoo gemakkelijk aan went, om te drijven op een ingebeeld *zaligmakend* geloof, om daardoor het *rechtvaardigmakend* geloof overtollig te maken; maar hieraan mag geen oogenblik voet gegeven.

Wie dat drijft, vertreedt de waarheid, en stelt een ander Evangelie voor het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus in stee.

De poorte der Rechtvaardigmaking moet elk geroepene door, zal hij weten een erfgenaam te zijn, en waar die poorte gemeden of verwaarloosd wordt, raakt ge af van uw Christelijke religie, en drijft ge op zelfbedrog en inbeelding.

Er is daarom wel oorzaak, dat alle man onder Gods volk de ooste Vraag en het Antwoord van den Catechismus nog eens in de eenzaamheid op de knieen voor zijn God herieze, om zich af te vragen: Sta ik er persoonlijk, voor mijn eigen ziel, nu metterdaad alzoo aan toe? Is dit de jubelende betuiging van mijn eigen hart? Is dit alles mijn, en durf ik fier en moedig met die belijdenis tegenover Satan gaan staan, roepende, wie beschuldiging zal inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?

Op dit standpunt hebt ge voor uzelven te gaan staan, en ge hebt te onderzoeken, of ook in uw huis en in uw omgeving wel waarlijk die dankbare betuiging wordt nagestameld, en of uw vrouw en uw kind en uw dienstbode met deze taal des roemens voor hun God naderen.

Dat is het geestelijk standpunt waarop we ons in alle kerken Gods weer te plaatsen hebben.

Met minder mogen we geen vrede hebben, en met minder kunnen we niet de enge poorte ingaan.

En bleek nu al, dat de kloeke belijdenis van »gerechtvaardigd te zijn door het geloof" op de lippen der meesten nog bestierf, o, dáárin is straks allicht nog een ommekeer te begroeten, dat wie nu nog van verre bleven staan en zwegen, straks den beurtzang met u aanheffen tot eere huns Gods.

Slechts ééne krankheid is er, waar een reuke des doods mee zou binnentrekken, t. w. indien ge zelf het denkbeeld koesterdet en er bij anderen voet aan gaafi, alsof ge ook *zonder* rechtvaardigmaking, door een andersoortig geloof, nochtans vrede bij uw God kondt hebben.

Want die vrede is nooit gemaakt, en die vrede kan nooit genoten worden, dan waar God-zelf u het *echte* geloof in de ziel gat, en ge in dat geloof uzelven, al ware het slechts één oogenblik, als een rechtvaardige voor uw God hebt voelen staan.

E Voto.

Voor de vier deelen van *E Voto* zijn twee banden beschikbaar gesteld, zoodat beide malen twee deelen in één band worden gebonden.

Deze banden kunnen niet van *linnen*, maar moeten van *sterk leder* zijn, en voorts dien stillen, deftigen vorm hebben, die bij zulk een werk past.

Zulke banden zijn gereed voor het eerste paar deelen. De banden voor de deelen III en IV zijn gereed en verzonden.

Elke band kost één gulden.

Zij, die wenschen, dat deze band hun franco worde toegezonden, hebben zich daartoe aan te melden bij de Administratie van ons blad, onder overmaking per postwissel of in postzegels van *f* 1, voor elken band zonder aftrek van onkosten. Op enkele aanvragen zonder betaling worden geen banden verzonden. Ook de thans reeds bestelde banden worden dus niet geleverd, tenzij men vooraf daarvoor het geld zende. Om verwarring te voorkomen, kan van dezen regel in geen geval worden afgeweken.

Met het in den band zetten der deelen belast de Administratie zich *niet*.

Voorts wordt herinnerd dat afzonderlijke deelen in *geen geval* geleverd kunnen worden en de prijs voor het geheele werk thans *f* 24 is.

De Administratie.

Amsterdam, 17 Jan. 1896.

Medische Faculteit.

De rondzending aan de leden en begunstigers van het referaat van Dr. Den Houter over »de Medische wetenschap en de Vrije Universiteit", heeft aan HH. Directeuren aanleiding gegeven, om het belang van een Medische faculteit aan deze Amsterdamsche hoogeschool op veler hart te binden.

Zelfs zonden ze een inschrijvingsbiljet er bij rond, ten einde »voor het geven van onderwijs in één of meer vakken der Medische wetenschap" bijdragen te vergaderen.

Niet, dit voegen ze er uitdrukkelijk bij, alsof er plannen aan het rijpen waren, om tot de stichting der Medische faculteit over te gaan, maar om niet stil te zitten, en de zaak levendig te houden, en voorts te wachten op wat komen mocht.

Aldus toch schrijven zij:

Niemand leide evenwel hieruit af, dat wij hiermede zouden durven uitspreken, dat de oprichting eener Medische faculteit in de naaste toekomst door ons in uitzicht mag worden gesteld. Daarvoor ontbreekt ons tot dusverre nog *alles*. Wij hebben echter met een God te doen, wiens Naam is *Wonderlijk*, en die wil, dat wij *veel* van Hem verwachten, wanneer zijne eer er door kan worden bevorderd. Wie weet, of het Hem niet eerlang behagen mocht ons in staat te stellen althans eene *eerste* schrede te zetten op den weg, die tot het zóó gewenschte doel leidt! Doen wij intusschen wat onze hand vindt om te doen.

Dit teeken van leven was ons een oorzaak van vreugde. Op een oogenblik dat men ons buitenaf reeds voorstelde, als op liquidatie van de firma bedacht, opperen Directeuren het denkbeeld om zoo mogelijk nieuwe schepen voor een nieuwe lijn in de vaart te brengen.

En niet ten onrechte.

Het aantal jonge mannen, die arts willen worden, en zich niet thuis voelen aan de Overheidshoogescholen, neemt toe. Ouders duchten den materialistischen invloed die van deze scholen zoo licht op hun kinderen uitgaat. En ook afgescheiden van dit persoonlijk belang, ontwaakt er allengs een, zij het ook nog duister besef, dat ook de Medische wetenschap andere banen zal afloopen, al naar gelang van de beginselen waar men van uitgaat.

Er bestaat onder ons dan ook geen verschil van gevoelen over, of het niet vroeg of laat tot een Medische faculteit moet komen, en de eenige vraag die de geesten verdeelt is, of het ooit *mogelijk* zal zijn.

De Theologische, Juridische en Letterkundige faculteiten zijn vergelijkenderwijs goedkoop.

Het onderwijs is aan deze drie faculteiten saam genoegzaam volledig te geven, zoo ge vijf hoogleeraren in elke faculteit plaatst. Met inbegrip van bureelkosten, uitgaven voor gebouwen, voor bibliotheek, voor beurzen als anderszins, kan men, mits de mannen er zijn, deze drie faculteiten dus voor *f* 80.000 op orde hebben. College- en examengelden, gevoegd bij de renten van het kapitaal, zouden deze som nog onder de *f* 70.000 doen sluiten. En, al ware het zeker niet zonder inspanning, *die* som is bijeen te brengen.

Maar heel anders komt de zaak te staan, zoodra ge ook de beide overige faculteiten in uw kring opneemt.

We zeggen *beide*, omdat feitelijk beide bijeenhooren, en een Medische faculteit zonder *Natuurkundige* faculteit zich niet wel denken laat.

Nu is voor deze beide faculteiten reeds het aantal benoodigde leeraren in den regel hooger dan voor de drie anderen saam.

Aan de Stedelijke Universiteit te Amsterdam onderwijzen aan de drie overige faculteiten saam 26 hoogleeraren, lectoren en privaatdocenten, en aan de Medische en Natuurkundige saam niet minder dan 42.

Te Groningen is dit laatste cijfer 21, te Utrecht 32, te Leiden 29.

Neemt men 20 als normaal-minimumcijfer, dan zou dit het aantal doceerende personen aan de Vrije Universiteit reeds meer dan verdubbelen, en zou men voor een uitgave komen te staan, die den Penningmeester in verlegenheid bracht.

En toch, zelfs in dit kolossale aantal professoren en lectoren schuilt nog het hoofdbezwaar niet. Dat hoofdbezwaar is veeleer te zoeken in de hooge eischen die deze beide faculteiten stellen voor allerhande *Laboratoria* en *Gasthuizen*.

Het zijn die beide laatste posten, die het Rijks- en Stedelijk budget zoo buiten alle evenredigheid bezwaren, en die, ook bij de soberste inrichting, minstens een half millioen voor den bouw, en een ton 's jaars voor onderhoud zouden vergen.

Wie dit niet weet, zal allicht voor langen tijd gedacht hebben: Wat talmen Directeuren toch, en waarom steken ze niet moedig van wal? Maar wie op de hoogte is, begrijpt dat ze eenvoudig niet anders konden, en zich ook nu nog met de hoogste omzichtigheid *moesten* uitdrukken.

Voor *één* der vakken *misschien* een enkele leerstoel!

En toch, hoe bijna niets dit schijne, toch gaan we van harte met HH. Directeuren in dit denkbeeld mede.

Zoodra zich, wat God ons schenken kan, een man van onbetwist gebleken talent openbaart, die in degelijke geschriften toont niet alleen op de hoogte van zijn vak te zijn, en in dat vak uit te blinken, maar die tevens helder den saamhang tusschen zijn vak en de Gereformeerde beginselen blijkt te overzien, laat men dán geen poging onbeproefd laten, om zulk een man voor deze Stichting te winnen.

Want wel geven we toe, dat één man voor het onderwijs en de opleiding nog zoo goed als niets zal geven, maar hem kan het gegund zijn, het fundament voor lateren bouw te leggen, zoo door de publicatie van de uitkomst zijner studiën, als door het vormen van enkele talentvolle jonge mannen tot een school.

Tucht en Doop.

X

Het waarschuwend woord dat de Baptisten ook nu weer doen hooren, mag uit dien hoofde ook door onze weer vrij geworden Gereformeerde kerken wel ter harte worden genomen.

Het *is* zoo; er *is* niets tegen in te brengen: de Kinderdoop, zonder het tegenwicht van de Tucht, werkt op uw kerkstaat noodlottig, en moet eindigen met uw kerkelijk instituut steeds losser te maken van de eigenlijke kerk van Christus.

En dit toch is het punt waarop het aankomt. Al uw streven moet er op gericht zijn, om uw geinstitueerde kerk zoo na mogelijk aan de onzichtbare kerk te doen aansluiten.

Ge weet dat beide elkaar in deze zondige wereld nooit *geheel* dekken kunnen. Tot den einde toe blijven de hypocrieten met de gelooviven vermengd. Juist dit was het wat Rome voorbijzag, en waarom het Protestantisme het onderscheid tusschen de zichtbare verschijning der kerk en haar onzichtbaar wezen duidelijk uitsprak.

Maar al moet dit onderscheid gehandhaafd, toch moet steeds aller streven er op gericht zijn, om de gaping tusschen beide zoo klein mogelijk te doen zijn.

De pees uwer kerkelijke kracht is doorgesneden, zoodra ge niet meer leeft in de overtuiging, dat waarlijk de wezenlijke kerk van Christus in uw geïnstitueerde kerk tot openbaring komt, en indien ge derhalve haar geestelijk oordeel gaat wantrouwen, of erger nog, er tweederlei oordeel op na gaat houden, een kerkelijk oordeel, dat laks is, voor het officieele, en een privaat oordeel, dat geestelijk en streng is, voor u zelven.

Een kerkelijk oordeel waarvan de opzieners zelven gevoelen, dat het eigenlijk onwaar is, vernedert het ambt, brengt de leugen in de kerk, en treft haar in de levensader.

Zekere onthouding van oordeel kan plichtmatig zijn, en ook is de kerkeraad niet geroepen te diep in het huiselijk leven in te dringen, maar *als* ge oordeel velt, moet ge dit voor den Kenner der harten verantwoorden kunnen, en moet het zoo wezen, dat ge er ook dan nog uw naam onder zoudt zetten, als in het eigen uur de Heere Christus op de wolken kwam en voor u verscheen.

Wie uit zijn kerk hant, moet voor God betuigen kunnen, dat hij hiermee feitelijk buiten het Koninkrijk der hemelen sluit.

En alle wijze van doen, die het kerkje apart neemt, en het Koninkrijk Gods houdt voor iets dat er naast en buiten staat, lokt in de strikken van het collegiale kerkrecht. Dan maakt ge u van een wat lastig lid af, alleen maar om geen moeite van hem te hebben, maar zonder dat het denkbeeld in u opkomt, dat ge hem daarmeê nu ook van den Christus hebt afgesneden.

Geldt dit nu bij zulk soort kerkelijke *oordeelen*, dan moet het natuurlijk evenzoo gelden bij de kerkelijke *erkenning* der gelooviven.

Andere leden dan gelooviven kan de kerk niet hebben. En al is het nu volkomen waar, dat de kerk bij haar keur niet dan op *uitzondige* kenmerken kan of mag afgaan, juist dit legt haar den plicht op, om met die uitwendige kenteekenen te meer ernst te maken.

Ze moet dan zelve *gelooven*, dat haar leden *gelooviven* zijn, en noch door woord noch door wandel moet dit voor haar onzeker worden gemaakt.

Niet het boek moet uitwijzen wie als gelooviye erkend wordt, maar de op uitwendige kenmerken gegronde overtuiging van de Opzieners der gemeente.

Komen er dus woorden of feiten voor, die ze zelven waarnemen, of die anderen hun mededeelen, waardoor ernstige twijfel gewekt wordt, dan moet er gesproken, desnoods gehandeld worden, opdat óf het kwaad vermoeden bezworen worde, óf de schuld in schuldbelijdenis worde geboet.

Op die wijs moeten de Opzieners steeds de overtuiging levendig houden, dat de »gelooviyen" waarlijk het recht hebben om als leden van Christus' kerk erkend te worden, en de weldaden van het genadeverbond te genieten.

En op die wijs hebt ge dan metterdaad een uitgangspunt voor uw Kinderdoop, die immers een Doop is toebediend aan de »kleine kinderkens *der gelooviyen*."

Immers geheel deze Doop zweeft in de lucht, tenzij ge weet *wie* de kleine kinderkens der gelooviyen zijn, en hoe zult ge dat uitmaken, zoo ge niet weet *wie* de gelooviyen zijn?

Of ook, hoe zult ge aan den titel van »gelooviyen" het recht tot den Doop voor hun kinderkens ontleenen, zoo die titel bloot een boektitel is, maar die niet steunt op het ernstige zij het ook uitwendige oordeel der kerk?

Absoluut uitmaken wie een gelooviye is en wie niet, kunt ge als mensch niet. Ge zult en moet tevreden zijn met een oordeel dat rust op een keur, waarvan ge zelf belijdt dat ze falen kan. Maar dit mag nooit zoo verstaan, alsof ge dan maar zult laten doorglippen wat ge zelf voelt, dat eigenlijk faalt, maar moet integendeel aldus opgevat dat ge, juist omdat uw kenmerk gebrekkig is en falen kan, er te nauwkeuriger en te zorgvuldiger op zult toezien.

»Gelooviye" is geen tusschenterm. Elk gelooviye is een uitverkorene. Elk gelooviye is iemand die erfrecht op het Koninkrijk bezit. En andere gelooviyen zijn er niet.

Uw kerk moet dus zoo bestaan, dat ge, altoos de mogelijkheid van het hypocrietendom toegevende, en erkennende dat alleen de Kenner der harten geestelijk oordeelt, nochtans met een oprecht hart voor uw God durft betuigen, dat uw gemeente een gemeente van kinderen Gods is.

Het kunnen »gelooviyen" in hun eerste begin zijn, gelooviyen in verachtering van genade, gelooviyen die hoogstens één talent ontvingen, alles waar, maar een gelooviye kan nooit een *on*gelooviye zijn, en een derde soort dat tusschen gelooviyen en ongelooviyen in zou staan, is er niet.

En juist daarom nu hebben onze Gereformeerde kerken van Calvijns dagen af, steeds zoo ernstig op de handhaving van de Tucht aangedrongen.

Volstrekt niet als strafmiddel om een enkelen overspeler, dronkaard of Godslasteraar te lijf te gaan, maar in het generaal als middel om het karakter der gemeente als een »vergadering der gelooviyen" te handhaven.

Het intieme oordeel nu daargelaten, moet er omtrent niemand in heel de gemeente twijfel rijzen of stand houden, of ze wel gelooviyen zijn. En waar die twijfel rees, moet hij terstond worden weggenomen.

Zoo moet de Tucht de geloofsverzekerdheid sterken, en ten slotte het volle, rijke klare besef in de gemeente kweeken, dat ze niet een opvoedingshuis was, om den wilden hoop naar Christus te lokken, maar een »vergadering van gelooviyen", die haar verlossing in Christus belijdt.

De Gereformeerde en Luthersche kerken stonden hierin van meet af tegenover elkander. Bij Luther dreef het op mystiek gevoel, maar bij de Gereformeerden op het oordeel der kerk.

Men moest niet met halfbeschaamde oogen, die men meer neersloeg dan ophief, maar met open oog voor God en menschen belijden kunnen, dat men een gemeente van Christus was.

En dan natuurlijk kon de Kinderdoop geen gevaar aanbrengen. Dan doopte men omdat men naar 's Heeren bevel doopen moest, en het was de gemeente der gelooviyen, die, zeker van haar eigen voortbestaan in volgende geslachten, het zaad der kerk voor de toekomst verzegelde.

Bij prijsgeving of verslapping van de Tucht daarentegen *is* de Kinderdoop niet te handhaven. Dan weet ge niet wie de gelooviyen zijn, en kunt ge dus ook hun kinderkens niet van de kinderkens der ongelooviyen onderscheiden.

Ge mist dan uw noodzakelijk *uitgangspunt*, en kunt daarom geen stap op den weg vorderen.

En al geraakt ook de Baptist op zijn standpunt niet uit *alle* moeilijkheid, toch moet erkend, dat hij bij zijn manier van handelen althans iets meer schift en keurt.

Hij toch wacht af tot de volwassen persoon voor hem treedt om te belijden, en heeft dan althans iets waarop hij afgaat en waarnaar hij zijn oordeel richt; ook al moet toegegeven dat ook zijn oordeel falen kan, en, slag op slag, blijkens de uitkomst faalde.

En zei nu iemand: Laat ons dan veiligheidshalve het stelsel der Baptisten overnemen, of we zoodoende althans eenigszins het gevaar ontloopen mochten, dan is ons antwoord gereed.

Niet wat veiliger uitkomt, maar wat in *Gods ordinantie vastligt*, zal u ten regel des levens zijn.

En is het nu alzoo, dat de verslapping van de Tucht het karakter der gelooviyen in uw midden gansch onzeker maakt, en ge dientengevolge bij den Kinderdoop uw vaste uitgangspunt mist, dan staat het u niet vrij, om in het stelsel der Baptisten een uitweg te zoeken, en inmiddels zoo groven misstand in uw kerk te laten voortduren, maar dan *moet* ge beginnen met de Tucht te herstellen, daardoor het karakter der gelooviyen in uw kerk weer vastmaken, en zóó terugkeeren tot die geëffende paden, die naar Gods ordinantie tot den Kinderdoop leiden.

Slechts zooveel geven we toe, dat het niet aangaat, uit de hoogte op de Baptisten neer te zien en te smalen, en inmiddels zelven een toestand te bestendigen, die voor de vierschaar des Woords onverdedigbaar is.

Te denken en te zeggen: »Herstel van de Tucht in meer generalen zin is een onbegonnen werk. Daar ontbreekt ons de moed en de veerkracht voor. En dus zullen we maar op den ouden voet blijven voorttobben", is een welbewust en schuldig voeden van denzelfden kanker die in de 18de eeuw onze kerken ganschelijk verdorven heeft, en ze nu nogmaals, tenzij de kerken tijdig terugkeeren van haar boozen weg, verderven zal.

Grieven.

De grieven, die de heer Ds. T. Bos tegen ons heeft, zijn thans in zekere orde door hem bijeengebracht.

Wij voor ons hadden gewenscht, dat dit in andere forme ware geschied, door tegenover elkander te stellen these en antithese, met voor beide het bewijs.

Ook zoo echter is de strekking van zijn schrijven duidelijk genoeg, om er een en ander op te zeggen.

Op de eerste klacht dat Dr. Kuyper »meer wijsgeer is dan theoloog", gaan we niet in, eenvoudig wijl deze klacht niet grijpbaar is. Meer wijsgeer, d. w. z. meer Christelijk wijsgeer, dan Christelijk theoloog, kan iemand uit officie, naar zijn gaven, krachtens roeping moeten zijn. Denk slechts aan een hoogleeraar in de Christelijke wijsbegeerte. Daar steekt dus niets verkeerds in. Bedoelt men daarentegen: »Gij zet de wijsbegeerte, waar niet haar plaats, maar de plaats der theologie is", dan moet het heel anders uitgedrukt en geadstrueerd.

Dan echter is de klacht ten eenen male onhoudbaar. Omstandiger, breeder en uitvoeriger toch dan het de laatste jaren door iemand geschied is, heeft juist Dr. Kuyper én vroeger in de *Heraut*, én nu in de *Encyclopaedie*, het oude Gereformeerde vaandel weer in top geheschen, dat de Heilige Schrift het principium unicum, het *eenig leveusbeginsel* der heilige godgeleerdheid is.

Beter valt dan ook te redeneeren over enkele bijzondere punten, waarover de heer Bos spreekt.

Zoo over den heiligen Doop.

Daarvan zegt hij:

Dat de Doop geschiedt *op grond* van de onderstelde wedergeboorte.

Het is hier niet de vraag, waarvoor wij hen *hebben te houden*, die belijdenis doen en dan gedoopt worden; noch wat wij *hebben te denken* van de kinderen der gelooviyen, of van het zaad der gemeente of des verbonds, maar wat *de grond* is voor den Doop. En dan meenen wij, dat de Doop geschiedt *op grond* van 's Heeren bevel, in verband met de beloften, aan de gelooviyen en aan hun zaad gegeven (Gen. 17; Hand. 2; Catech. Z. 26, 27). Dus wanneer gevraagd wordt, of er *grond* voor is, dezen of genen te doopen, moet geantwoord worden: ja, wanneer de Heere het zegt. En als Hij zegt, dat gedoopt moeten worden die gelooven, doopen wij allen die belijden te gelooven, en dat met hun wandel niet omver werpen, *omdat* hun de beloften toekomen, die in den Doop verzegeld worden. Over het hart kunnen wij niet oordeelen. En als de Heere er dan bij zegt, dat ook aan hunne kinderen de beloften toekomen, doopen wij ook hen *op grond daarvan*. Wij moeten dus de jonge kinderen (der gemeente) doopen, *omdat* zij (dus *op grond van*) »zoowel als de volwassenen in het verbond Gods en in de gemeente begrepen zijn." Op geen anderen grond.

Wij begrijpen niet, waarom het beter is te zeggen: wij doopen »op grond van onderstelde wedergeboorte", dan te zeggen, zooals het in den Catechismus staat. Bedoelt Dr. K. wezenlijk *hetzelfde*, waarom dan een anderen term in de Kerken ingevoerd. Bedoelt hij werkelijk *iets anders*, dan is dat eene afwijking van den band der vereeniging, in de Ger. Kerken onderling gelegd.

Over dit punt kunnen we kort zijn.

Met breede citaten uit al onze oude Gereformeerde schrijvers van naam, Calvijn, à Lasco, Guydo de Bray e. a. voorop, is door ons aangetoond, dat aller eensparig getuigenis strekt, om te belijden, dat in het kind vóór den heiligen Doop het aanwezig zijn van het geloofsvermogen door hen werd aangenomen.

Is Ds. Bos dit nu met hen eens?

Stemt hij toe, dat de te doopen kinderkens »in Christus geheiligd", »lidmaten zijner gemeente" en »erfgenamen des Koninkrijks" zijn, niet omdat we dit hoofd voor hoofd van elk kind weten, maar omdat ze als zoodanig in den Doop voorkomen?

Welnu, dan bestaat er op dit punt in het wezen der zaak tusschen hem en ons geen het minste verschil, en hechten wij in het minst niet aan bepaalde zegswijzen en termen.

Een tweede punt, dat aanstoot gaf, was de voorstelling, dat er onder de bediening van het Sacrament des Doops een werking van Gods zijde in den doopeling plaats grijpt.

Nu weet elk kenner der historie, hoe in de dagen der Reformatie de vraag, of de Sacramenten alleen verbeeldende of ook inwerkende (exhibitieve) beteekenis bezitten, met groote heftigheid in het geding kwam, en hoe Calvijn in dezen strijd zeer beslist koos voor een *niet* enkel afbeeldende, maar ook inwerkende beteekenis van het Sacrament.

Dat deze strijd destijds hoofdzakelijk bij het Avondmaal is uitgestreden, en minder bij den Doop, lag aan de gelegenheid dier tijden. De zaak als zaak echter gold het Sacrament in het gemeen. Dienovereenkomstig leert onze Catechismus dan ook, dat het Sacrament niet enkel iets verbeeldt of afbeeldt, maar ten principale zelfs strekt om *»het geloof te sterken."*

Dit leert onze Catechismus van het Sacrament in het gemeen, dus van Doop en Avondmaal.

En dit nu zoo zijnde, hoe is dit dan anders te verklaren, dan in dien zin, dat onder de bediening van den Doop God de Heere door zijnen Heiligen Geest het geloofsvermogen in het te doopen kindeke sterkt?

Kan Ds. Bos zich nu niet vinden in de wijze waarop Dr. Kuyper dit poogde toe te lichten, welnu, dat behoeft ook niet. Ook